

**V LIETUVOS MOKINIŲ ETNINĖS KULTŪROS OLIMPIADA
ŠALIES ETAPAS**

ETNOKULTŪRINIO PAŽINIMO TESTAS

**TEMA „LIETUVOS ETNOGRAFINIAI REGIONAI: TRADICINĖ MUZIKA,
TAUTINIAI DRABUŽIAI, TRADICINĖ ARCHITEKTŪRA, KULINARINIS PAVELDAS,
REGIONINIAI PAPROČIAI“**

Amžiaus grupė: 11–12 kl.

60 taškų

Užduočių atlikimo laikas:

45 min.

Kėdainiai

2023 m. balandžio 28 d.

Vaizdo klausimas: <https://www.youtube.com/watch?v=KcNtcRBBQ3Q>

1. Vaikų ir moksleivių konkurso „Tramtatulis“ laureatų koncerto 2021 m. Vilniuje vaizdo įrašuose matysite tris skirtingų Lietuvos etnografinių regionų atlikėjų pasirodymus. Peržiūrėję įrašus atsakykite į klausimus:

1.1. Kuriems etnografiniams regionams atstovauja dainininkai? Parašykite eilės tvarka:

Įrašas Nr. 1 _____ Suvalkijai (Sūduvai)

Įrašas Nr. 2 _____ Aukštaitijai

Įrašas Nr. 3 _____ Žemaitijai

3 taškai
Vertinimas

1.2. Išvardinkite po dvi tik tam regionui būdingas tautinių drabužių detales, kurias matote vaizdo įrašuose:

Įrašas Nr. 1:

- 1) _____ karolinė
- 2) _____ lelijų raštais siuvinėta prijuostė

Įrašas Nr. 2:

- 1) _____ baltos prijuostės
- 2) _____ raudonais žičkais siuvinėti marškiniai

Įrašas Nr. 3:

- 1) _____ rangės
- 2) _____ dryžuotos prijuostės (galimi kiti atsakymai: gintaro karoliai, povo plunksna)

6 taškai
Vertinimas

1.3. Girdėjote trijų skirtingų žanrų dainas. Kuriame įrašė skambėjo šeimos (našlaičių) daina? Nr. ____ 3

1 taškas
Vertinimas

2. Perskaitykite tekstą: „Viena iš pirmųjų baltų genčių, paminėta istoriniuose šaltiniuose – _____ *sūduviai*, kuriuos kartu su galindais įvardijo graikų geografas Klaudijus Ptolemėjus apie 150–160 metais parašytame veikalė „Geografija“. Įrašykite baltų genties pavadinimą pasirinkę iš sąrašo: *sėliai, skalviai, sūduviai*.

1 taškas

Vertinimas

3. Į UNESCO Reprezentatyvaus žmonijos nematerialaus kultūros paveldo sąrašą yra įrašytos ir kelios Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo vertybės.

3.1. Pažymėkite, kurios trys iš šių vertybių įrašytos į UNESCO Reprezentatyvaus žmonijos nematerialaus kultūros paveldo sąrašą:

- Dainų ir šokių švenčių tradicija Baltijos valstybėse
- Kupiškėnų vestuvės
- Kryždirbystė ir jos simbolika Lietuvoje
- Šiaudinių sodų rišimo tradicija
- Sutartinės, lietuvių polifoninės dainos

3 taškai

Vertinimas

3.2. Kuri iš jų 2024 metais minės savo 100-metį?

_____ Dainų ir šokių švenčių tradicija Baltijos valstybėse

1 taškas

Vertinimas

4. Šis etnografinis regionas laikomas lietuvių raštijos gimtine. Čia išleista pirmoji lietuviška knyga, pirmoji gramatika, pirmasis dainynas, atidarytos pirmosios lietuviškos mokyklos. Spaudos draudimo metais slaptaisiais knygnešių takais iš čionykščių spaustuvių visus Lietuvos kampelius pasiekdavo lietuviški leidiniai – „Aušra“ ir „Varpas“, kalendoriai, maldaknygės.

4.1 Apie kurį etnografinį regioną kalbama?

_____ apie Mažąją Lietuvą

1 taškas

Vertinimas

4.2. Kas yra pirmojo lietuvių dainyno Lietuvoje autorius? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Liudvikas Rėza
- Simonas Stanevičius
- Abraomas Kulvietis

1 taškas

Vertinimas

5. Lietuvai 1387 m. priėmus krikštą, šis Lietuvos etnografinis regionas oficialiai apkrikštytas tik 1413 metais. Kuris tai etnografinis regionas?

_____ Žemaitija

1 taškas

Vertinimas

6. *Lietuvių kalbos salos* – už Lietuvos ribų esantys nedideli plotai, kurių gyventojai kalba lietuviškai. Kurio etnografinio regiono žmonės geriausiai susikalbėtų su Gervėčių, Punsko, Pelesos gyventojais? _____ Dzūkijos (Dainavos)

1 taškas

Vertinimas

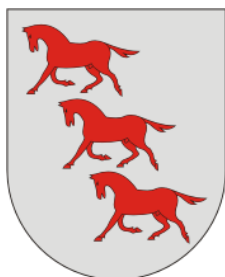
7. Pagal gyvenamąją vietą, gyvensenos ypatumus šio etnografinio regiono žmonės buvo skirstomi į *kopininkus*, *pelkininkus*, Nemuno deltoje gyveno *pievininkai*, žvejų kaimuose – *žvejininkai*, ūkius turėjo *laukininkai*. Apie kurio etnografinio regiono gyventojus kalbama?

_____ Mažosios Lietuvos

1 taškas

Vertinimas

8. Herbuose įprasta vaizduoti simbolius, kurie yra būdingi kraštui, miestui ar atspindi tai vietai būdingas tradicijas. Šis herbas vaizduoja ilgametę tradiciją, kai ant ežero arba to miesto hipodrome rengiamos respublikinės žirgų lenktynės. Parašykite, kurio Aukštaitijos miesto tai herbas:

_____ Dusetų

1 taškas

Vertinimas

9. Matote vieno Lietuvos etnografinio regiono simbolinės sostinės herbą. Šis įsikūręs šiaurės vakarų Lietuvoje, prie Masčio ežero, 69 km į vakarus nuo Šiaulių. Miestiečiai didžiuojasi savo senamiesčiu (vienu iš septynių saugomų Lietuvos senamiesčių), muziejumi „Alka“. Sakoma, kad šį miestą saugo meška. Meškų čia galima rasti net 47.

	<p>9.1. Apie kokį miestą kalbama?</p> <p>_____ apie Telšius</p> <p>9.2. Kurio etnografinio regiono simboline sostine jis laikomas?</p> <p>_____ Žemaitijos</p>
---	--

2 taškai

Vertinimas

10. Perskaitykite, kaip tautosakos pateikėja kalba apie senovinę dainavimo ar giedojimo tradiciją: „Daina keturinė (darbo). Keturinės dainos – senybinės. Aš, Rimšės parapijoj augdama, jau negirdėjau keturinių giedant, tik mes su motina giedodavom, tai žmonės labai klausydavo. Daina – kaip gervių gargėjimas.“ Apie kokį tradicinių dainų žanrą, žinomą Aukštaičių krašte, kalba daininkė?

_____ apie sutartines

1 taškas

Vertinimas

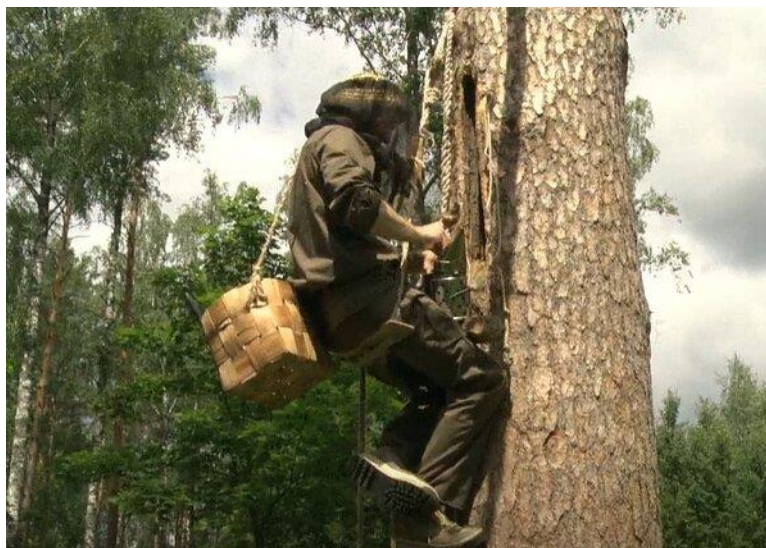
11. Skirtingų Dzūkijos (Dainavos) vietovių moterų tautiniai drabužiai turi pastebimų skirtumų. Pavyzdžiui, regiono šiaurėje moterų kostiumas buvo panašus į aukštaičių, Užnemunės dzūkių – į suvalkiečių (sūduvių). Parašykite po nuotraukomis, kuri prijuostė yra suvalkietės (sūduvės), o kuri – Užnemunės dzūkės.

2 taškai

Vertinimas

12. Šis tradicinis amatas yra įrašytas į Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvadą.

12.1. Koks tradicinis amatas matomas fotografijoje?

_____ drevinė bitininkystė

1 taškas

Vertinimas

12.2. Kuriame Lietuvos etnografiniame regione šis amatas gyvavo ir dar gyvas iki šiol?

_____ Dzūkijoje (Dainavoje)

1 taškas

Vertinimas

13. Dar XX a. per Velykas jauni vyrai, „lalautojai“, grupėmis vaikštinėdavo pakiemiais dainuodami tam tikras dainas ar giedodami giesmes ir rinkdami dovanas.

13.1. Kuriame etnografiniame regione iki šiol išlikusi lalavimo tradicija?

_____ Dzūkijoje (Dainavoje)

1 taškas

Vertinimas

13.2. Kokiu muzikos instrumentu lalavimo dainoms ir giesmėms (*lalynkoms*) šiame regione pritaravo? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Kanklėmis
- Smuiku
- Birbyne

1 taškas

Vertinimas

14. Šioje archyvinėje nuotraukoje – etnografinis liaudies teatras, garsinęs savo krašto papročius Lietuvoje ir už jos ribų. Pirmasis spektaklis parodytas 1966 m., o paskutinis – 1992 m.

14.1. Kurioje Aukštaitijos dalyje ar rajone gyvavo šis ypatingas, garsinantis šeimos papročius ir tradicijas, teatras? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Utenos krašte
- Rokiškio krašte
- **Kupiškio krašte**

1 taškas
Vertinimas

14.2. Kokias šeimos tradicijas ar apeigas savo pasirodymuose pristatydavo šis liaudies teatras? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- **Vestuvių**
- Laidotuvių
- Krikštyną

1 taškas
Vertinimas

15. Atidžiai pažiūrėkite į nuotrauką.

15.1. Kurio etnografinio regiono giminės susirinko švęsti Velykų?

Žemaitijos

1 taškas

Vertinimas

15.2. Kaip šio regiono žmonės per gavėnią laukdavo Velykų? Pažymėkite du teisingus atsakymus:

- Giedodavo Kalnus
- Eidavo pas kaimynus į svečius
- Supdavosi ant sūpuoklių

2 taškai

Vertinimas

15.3. Kokius patiekalus šio regiono šeimininkės padės ant Velykų vaišių stalo? Pažymėkite du teisingus atsakymus:

- Šaltieną
- Virtienius
- Grikių babką
- Kastinį su bulvėmis

2 taškai

Vertinimas

16. Muzikavimo šiais liaudies instrumentais tradicijos įtrauktos į Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvadą. Įrašykite muzikavimo tradicijos numerį pasirinkę iš sąrašo po lentelę:

		
Nr. 2	Nr. 1	Nr. 3

Nr. 1. Muzikavimo cimbolais tradicija Ignalinos ir Švenčionių kraštuose

Nr. 2. Muzikavimas bandonija Tauragės krašte

Nr. 3. Dzūkų smuikavimo tradicija

3 taškai
Vertinimas

17. *Kryžiai, stogastulpiai, koplytstulpiai, koplytėlės* – vieni unikaliausių smulkiosios architektūros statinių, būdingų visai Lietuvai. Jie statyti sodybose (švariajame kieme), pakelėse, kapinėse. Kaip vadinasi nuotraukose matomi statiniai?

		
Koplytstulpis	Kryžius	Stogastulpis

3 taškai
Vertinimas

18. Kurių regionų atmintiniais metais Lietuvos Respublikos Seimas yra paskelbęs 2023-juosius? Pažymėkite tris teisingus atsakymus:

- Aukštaitijos
- Dzūkijos (Dainavos)
- Suvalkijos (Sūduvos)
- Klaipėdos krašto
- Žemaitijos

3 taškai

Vertinimas

19. Perskaitykite rašytojo Marcelijaus Martinaičio esė „Namai“ ištrauką:

Šiandien mūsų namų erdvės suvokimas gerokai skiriasi nuo tradicinio. Tradicinėje kultūroje gyvenimas būdavo sutelktas uždaroje, hierarchiškai griežtai sutvarkytoje erdvėje. Namų erdvės centras – tai yra sodyba, dainų dvaras, dvarelis, kuriame koncentruojama visa, kas būtina išlikti šeimai. Čia gimstama, kuriama šeima, mirštama, čia yra visa, kas reikalinga maistui pasitiekti, drabužiams, apyvokos daiktams pasigaminti. O juk kažkada šeimos telkimosi vieta buvo laikoma šventa namų ugnis gyvenamojo būsto centre. Vėliau židinį pakeitė stalas, taip pat tapęs svarbiausia šeiminių bei apeiginių santalkų vieta... Tautosakoje, mitologijoje, papročiuose sodyba yra gana sudėtinga (...) struktūra, atliekanti keleriopą vaidmenį, o būtent – kultūrinį, buitinį, sakralinį. Vienu metu sodyba yra ir gyvybiškai svarbi veiklos vieta, ir gimdymo namai, ir šeimos švenčių bei apeigų scena, ir šventovė, namų bažnyčia...

Kaip pakito namų vaidmuo šiuolaikinio žmogaus gyvenime? Atsakymą pagrįskite (50 žodžių). (Vertinama už teiginį (1 taškas) ir du jo argumentus (2+2 taškai))

---

5 taškai

Vertinimas

20. Pasižiūrėkite į nuotraukas ir užpildykite lentelę. Kas yra šios įžymios asmenybės? Iš kurių etnografinių regionų jos kilusios? Kokia jų kultūrinė veikla, nuopelnai Lietuvai?

Asmenybė	Iš kurio etnografinio regiono kilę?	Kuo reikšminga jų veikla, kokie nuopelnai Lietuvai? Pažymėkite po vieną teisingą atsakymą:
 <p style="text-align: center;">Balys Sruoga</p>	<p style="text-align: center;">Iš Aukštaitijos</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Poetas, rašytojas, dėl radikalių pažiūrų nuolat buvo persekiojamas, kalinamas. Gimęs Kūlokuose, Liudvinavo vls. Žymiausi jo prozos kūriniai – romanai „Mediniai stebuklai“ ir „Baltaragio malūnas“ davė pradžią lietuvių poetiniam romanui. ✓ Lietuvių rašytojas, literatūros ir teatro kritikas, vertėjas, filosofijos daktaras. Gimęs Baibokuose, Vabalninko vls. Studijoje apie lietuvių liaudies dainas (1927) pirmasis iš lietuvių folkloristų plačiai nagrinėjo tautosakos poetiką, kėlė tautosakos nacionalinio savitumo klausimą. Parašė juodojo humoro persmelktą atsiminimų knygą, kuri buvo išspausdinta tik po jo mirties. ✓ Lietuvių rašytojas, vertėjas, literatūrologas. Gimęs Pilotiškių k., Prienų r. Filosofijos daktaras, Lietuvos mokslų akademijos narys. Nuo 1923 m. Vytauto Didžiojo universitete skaitė lietuvių literatūros, tautosakos, literatūros teorijos kursus. Parašė pirmąjį lietuvišką psichologinį-intelektualinį romaną.
 <p style="text-align: center;">Sigitas Geda</p>	<p style="text-align: center;">Iš Dzūkijos (Dainavos)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Rašytojas, visuomenės veikėjas, publicistas, mokslininkas, Kovo 11-osios Akto signataras. Gimęs Skėrių k., Pasvalio r. Sukūrė pjeses „Šventžeris“, „Dilgėlių šilkas“ ir kt. ✓ Reikšmingiausias XX a. pr. lietuvių rašytojas, dramaturgas, profesorius, politinis veikėjas, tautosakos rinkėjas. Gimęs Subartonyse, Merkinės vls. Tradicinius lietuvių tautosakos motyvus naudojo savo kūkiniuose (pvz., tragedijoje „Šarūnas“). ✓ Poetas, dramaturgas, eseistas, literatūros kritikas, vertėjas. Gimęs Pateruose, Lazdijų aps. Perteikė tradicinę lietuvių pasaulėvoką, sukūrė unikalų meninį pasaulį, kuriame susilydė mitas, religija, kultūra, gamta, istorija ir žmogaus kasdienybė. Poemos „Strazdas“ autorius, Jotvingių premijos laureatas. Sąjūdžio Seimo tarybos narys.
 <p style="text-align: center;">Vydūnas</p>	<p style="text-align: center;">Iš Mažosios Lietuvos</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Evangelikų liuteronų kunigas, teologas, lietuvių raštijos darbuotojas, tautosakininkas. Paskelbė pirmąjį lietuvių liaudies dainų rinkinį, buvo pradėjęs rašyti vokiečių–lietuvių k. žodyną. ✓ Visuomenės veikėjas, literatūros istorikas, publicistas; rinko liaudies dainas, pasakas, smulkiąją tautosaką; parašė didįjį lenkų–lietuvių kalbų žodyną. Vasario 16-osios akto signataras. ✓ Filosofas, parašė daugiau kaip 60 knygų – grožinių, filosofijos ir istoriosofijos traktatų, lietuvių kalbos vadovėlių, atsiminimų ir kt. Grožinėje kūryboje ryškūs protesto prieš germanizacijos politiką, lietuvių tautinės bei žmogiškosios savivarbos žadinimo motyvai.

9 taškai

Vertinimas

Šaltiniai:

1. „Lietuvos etnografiniai regionai“. Ethnographic regions of Lithuania 2015, Terra Publika.
2. Seminaro „Lietuvos etnografinių regionų pažinimo įtraukimas į etnokultūrinį ugdymą (pasirengimas IV Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiadai)“ įrašas: <https://www.youtube.com/watch?v=j8hk8qTQOGM>
3. Seminaro „Lietuvos etnografinių regionų pažinimo įtraukimas į etnokultūrinį ugdymą (pasirengimas V Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiadai)“ įrašas: https://www.youtube.com/playlist?list=PLJvsSzqYB9XGZynB12K_vtblrZO6367CJ
4. TRADICIJOS. Iliustruota Lietuvos enciklopedija. „Šviesa“, 2005
5. <https://ekgt.lt/etnografiniai-regionai>
6. <https://savadas.lnkc.lt/bylos.html>
7. Lietuvių tautinis kostiumas. D. Keturakienė, LNKC, 2006: https://lnkc.lt/eknygos/lt_kostiumas/pradzia.htm
8. <https://www.rutazalioji.lt/>
9. <https://lt.wikipedia.org/wiki/>
10. <https://www.vle.lt/>
11. <http://www.skoniukelias.lt/>
12. <https://www.youtube.com/watch?v=BqAA-bRdJM8&t=806s>
13. Slaviūnas, Zenonas. Sutartinės, 1958–1959, 3 t.